

Л. М. Алексєнко, К. Л. Багрій, Н. С. Барабаш, І. В. Барішевська, О. А. Боднар, А. В. Бурковська, М. Р. Верескля, М. В. Вінічук, Н. П. Дребот, Є. В. Дуліба, І. В. Заїчко, К. С. Калинець, А. В. Кириченко, В. В. Коваленко, Н. Е. Ковшун, І. С. Крамаренко, А. О. Крисак, Г. М. Кулина, І. М. Лобанова, Т. І. Лункіна, О. О. Мезенцева, О. І. Мельник, Н. Я. Михаліцька, К. А. Мікуляк, В. Ю. Онісіфорова, Н. С. П'ятка, М. П. Панковець, А. С. Полтораєк, Т. В. Ріпа, З. М. Руденко, О. С. Сергєєва, О. П. Сідельник, Н. М. Сіренко, Т. Д. Сігаш, Г. Я. Стеблій, М. В. Стецько, Г. В. Східницька, О. М. Фещенко

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Колективна монографія

Полтава
2019

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Коллективна монографія

**Полтава
2019**

УДК 336:336:77

Рекомендовано до друку вченою радою
Центру фінансово-економічних наукових досліджень
(Протокол № 19 від 10.12.2019 р.)

Рецензенти:

І. В. Охріменко – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, проректор з навчальної та наукової роботи Київського кооперативного інституту бізнесу і права.

Л. І. Михайлова – доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту Сумського національного аграрного університету.

В. Ю. Медвідь – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки і підприємництва Сумського національного аграрного університету.

Сучасні тенденції розвитку фінансово-кредитної системи: теорія та практика : колективна монографія / Кол. авторів. Полтава: ПП «Астрая», 2019. 115 с.

У колективній монографії викладено теоретико-методологічні концепції формування фінансово-кредитної системи. Здійснено оцінку сучасного стану банківської системи України. Досліджено особливості трансформації фіскальної політики в Україні. Проаналізовано функціонування страхового ринку в Україні. Викладено сучасні аспекти фінансової безпеки підприємств і банківських установ України.

Jel G00, G1, G2, G3, G4, H2, H6

Current trends of financial and credit system development: theory and practice : a collective monograph / Collective of authors. Poltava: PC «Astraya», 2019. 115 p.

The collective monograph outlines the theoretical and methodological concepts of the financial and credit system. It evaluates the current state of the banking system of Ukraine. It investigates the features of fiscal policy transformation in Ukraine. It analyzes the functioning of the insurance market in Ukraine. It outlines the modern aspects of financial security of enterprises and banking institutions of Ukraine.

ISBN 978-617-7669-58-5

© Колектив авторів, 2019

© Центр фінансово-економічних наукових досліджень, 2019

Офіційний сайт: <http://www.economics.in.ua>

ЗМІСТ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ	4
--------------------------------	----------

ПЕРЕДМОВА	5
------------------------	----------

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСІВ, ГРОШЕЙ ТА КРЕДИТУ

1.1. Методика оцінки інвестиційної привабливості: мега-, макро-, мезо-, мікрокрівні (Крамаренко І. С.)	6
1.2. Кейнсіанство і монетаризм як теоретико-методологічні концепції у формуванні фінансово-кредитної системи (Стеблій Г. Я., Панковець М. П., Калинець К. С.)	10
1.3. Цифрова економіка: синергетичний підхід та ключові детермінанти (Сіташ Т. Д., Крисак А. О.)	14
1.4. Оптимізація фінансування розвитку аграрного сектора у ринковому середовищі (Сіренко Н. М., Лункіна Т. І., Бурковська А. В., Мікуляк К. А.)	19
1.5. Іноземні інвестиції як фактор розвитку економіки малих та середніх підприємств України (Фещенко О. М., Лобанова І. М.)	24

РОЗДІЛ 2. БАНКІВСЬКА, ПОДАТКОВА ТА ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА

2.1. Трансформаційні зміни у банківській системі 2014 – 2020 рр. (Сідельник О. П., Руденко З. М., Дребот Н. П.)	29
2.2. Екологічне оподаткування як інструмент фінансування природоохоронних заходів (Ковшун Н. Е., П'ятка Н. С.)	36
2.3. Загальна та спрощена системи оподаткування підприємства: сутність, аналіз, алгоритм вибору (Онисіфорова В. Ю.)	43
2.4. Особливості державної фіскальної політики України та шляхи підвищення її ефективності (Дуліба Є. В.)	48
2.5. Фінансова спроможність територіальних громад в контексті реформи децентралізації (Східницька Г. В.)	54

РОЗДІЛ 3. ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ТА СТРАХОВИЙ РИНОК

3.1. Автоматизація факторингових послуг та її вплив на фінансовий менеджмент вітчизняних підприємств (Мезенцева О. О.)	58
3.2. Ринок добровільного особистого страхування: теорія та практика (Кириченко А. В.)	62
3.3. Підвищення конкурентоспроможності страхових послуг у контексті стійкого розвитку фінансового ринку (Алексеєнко Л. М., Кулина Г. М., Стецько М. В.)	66

РОЗДІЛ 4. ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА

4.1. Теоретико-методичні засади формування філософії фінансової безпеки банків у трансформаційних умовах розвитку економіки України (Коваленко В. В., Сергєєва О. С.)	73
4.2. Кібернетична безпека банківського сектора в системі фінансової безпеки держави (Полторак А. С., Баришевська І. В., Мельник О. І., Боднар О. А.)	79
4.3. Бюджетна складова забезпечення фінансової безпеки держави (Заїчко І. В.)	83
4.4. Боргова безпека в системі зміцнення фінансової безпеки України (Вінічук М. В., Верескля М. Р., Михаліцька Н. Я.)	90
4.5. Оцінка ділової активності в системі фінансової безпеки суб'єктів господарювання (Барабаш Н. С., Ріпа Т. В.)	98
4.6. Оцінка фінансової безпеки підприємства в сучасних умовах (Багрій К. Л.)	103

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	108
---	------------

ПЕРЕДМОВА

Циклічність розвитку національних економік ринкового типу, глобалізація фінансових процесів зумовлюють необхідність перманентного регулювання фінансової політики держави з метою приведення її інструментів у відповідність з об'єктивними змінами зовнішнього та внутрішнього економічного середовища. Адекватність інструментів фінансової політики є передумовою розвитку національної економіки, забезпечує тим самим зміцнення позицій економічних суб'єктів на міжнародних фінансових ринках.

Для національної економіки України, що активно інтегрується в світогосподарські процеси, наслідки впливу фінансово-економічної кризи 2008 р. виявилися гостро вразливими. Особливості сучасних кризових явищ призводять до необхідності переосмислення існуючих та пошуку нових концептуальних підходів до розробки ефективної системи попередження виникнення фінансових криз та визначення пріоритетних напрямів антикризової політики на довгострокову перспективу.

У колективній монографії «Сучасні тенденції розвитку фінансово-кредитної системи: теорія та практика» розкрито теоретико-методологічні концепції формування фінансово-кредитної системи. Здійснено оцінку сучасного стану банківської системи України. Досліджено особливості трансформації фіскальної політики в Україні. Проаналізовано функціонування страхового ринку в Україні. Викладено сучасні аспекти фінансової безпеки підприємств і банківських установ України.

У першому розділі «Теоретико-методологічні та практичні аспекти фінансів, грошей та кредиту» розглядаються теоретико-методологічні та практичні концепції розвитку фінансового сектора та регулювання відтворювальних процесів на макрорівні.

У другому розділі «Банківська, податкова та фіскальна політика» розглянуті трансформаційні зміни у банківській системі та державній фіскальній політиці України.

У третьому розділі «Фінансовий менеджмент та страховий ринок» розкрито теоретичні та практичні аспекти розвитку ринку страхових послуг.

У четвертому розділі «Фінансова безпека» висвітлені теоретико-методичні аспекти формування фінансової безпеки банків та підприємств в системі фінансової безпеки України.

При підготовці колективної монографії використані статистичні дані, аналітичні матеріали, а також розробки авторів.

Структура монографії складається з чотирьох розділів, у написанні яких брали участь: **Крамаренко І. С.** (підрозділи 1.1); **Стеблій Г. Я., Панковець М. П., Калинець К. С.** (підрозділи 1.2); **Сігаш Т. Д., Крисак А. О.** (підрозділи 1.3); **Сіренко Н. М., Лункіна Т. І., Бурковська А. В., Мікуляк К. А.** (підрозділи 1.4); **Фещенко О. М., Лобанова І. М.** (підрозділи 1.5); **Сідельник О. П., Руденко З. М., Дребот Н. П.** (підрозділи 2.1); **Ковшун Н. Е., П'ятка Н. С.** (підрозділи 2.2); **Онісіфорова В. Ю.** (підрозділи 2.3); **Дуліба Є. В.** (підрозділи 2.4); **Східницька Г. В.** (підрозділи 2.5); **Мезенцева О. О.** (підрозділи 3.1); **Кириченко А. В.** (підрозділи 3.2); **Алексеєнко Л. М., Кулина Г. М., Стецько М. В.** (підрозділи 3.3); **Коваленко В. В., Сергєєва О. С.** (підрозділи 4.1); **Полторак А. С., Баришевська І. В., Мельник О. І., Боднар О. А.** (підрозділи 4.2); **Заїчко І. В.** (підрозділи 4.3); **Вінічук М. В., Верескля М. Р., Михаліцька Н. Я.** (підрозділи 4.4); **Барабаш Н. С., Ріпа Т. В.** (підрозділи 4.5); **Багрій К. Л.** (підрозділи 4.6).

Дана колективна монографія може використовуватись здобувачами вищої освіти при виконанні курсових, дипломних робіт, а також аспірантами, спеціалістами, науковцями та викладачами вищих навчальних закладів.

Цифровий розвиток передбачає виконання комплексу завдань, які позитивно вплинуть на вітчизняну економіку, сприятимуть залученню інвестицій, створенню високотехнологічних виробництв, технологічній модернізації промисловості, підвищенню продуктивності, економічному піднесенню та покращенню якості життя громадян України.

1.4. Оптимізація фінансування розвитку аграрного сектора у ринковому середовищі

© Сіренко Н. М.

*д-р. екон. наук, проф., завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна*

© Лункіна Т. І.

*д-р. екон. наук, доц., доц. кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна*

© Бурковська А. В.

*канд. екон. наук, доц., доц. кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна*

© Мікуляк К. А.

*асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна*

Аграрний сектор економіки України є одним із пріоритетів розвитку держави, що підтверджується значною часткою ВВП країни, кількістю зайнятих у галузі, товарною структурою експорту. Обов'язковою умовою розвитку та підвищення конкурентоспроможності галузі і продовольчого ринку є достатня та збалансована за напрямками державна фінансова підтримка аграрного виробництва. Необхідність використання бюджетних коштів для фінансування аграрного сектора зумовлена як специфікою галузі, так і рядом особливостей, які притаманні цій галузі. Серед них, зокрема такі: погіршення купівельної спроможності населення; відставання сільського господарства України від розвинутих країн за рівнем науково-технічного прогресу і передових технологій; низький рівень розвитку інфраструктури сільської місцевості; розрив сталих економічних і технологічних зв'язків між різними сферами агропромислового комплексу.

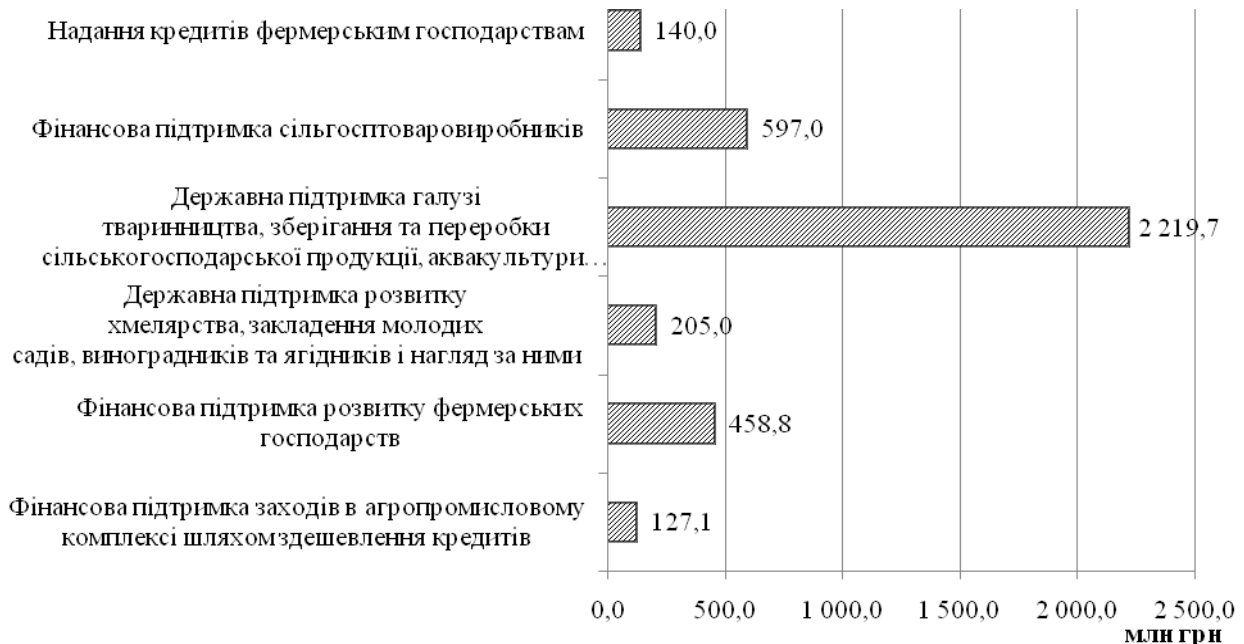
Теоретичні та практичні аспекти фінансування сільськогосподарських підприємств, а також державне регулювання підтримки аграрного сектора економіки України належить до сфери наукових інтересів С. Дем'яненка [3], Л. Курило [7], П. Саблука [10], М. Федорова [12] та ін.

Їх дослідження є теоретико-методологічним базисом сучасної теорії аграрних фінансів, що створює наукові передумови для вивчення різних аспектів формування і розвитку системи фінансово-кредитного забезпечення аграрного виробництва. Безперервність фінансової діяльності та постійна динамічна зміна як внутрішніх, так і зовнішніх умов, в яких вона протікає, актуалізують необхідність розширення діапазону досліджень у цій галузі.

Для досягнення максимального стимулюючого ефекту розвитку аграрного сектора у ринковому середовищі необхідна комплексна та ефективна взаємодія усіх складових механізму фінансового регулювання.

Ми погоджуємося з думкою А. Зеленського [5], що механізм фінансового регулювання аграрного сектора економіки України повинен включати методи бюджетно-податкового (бюджетні інструменти: доходи, видатки, дефіцит чи профіцит бюджету, державні кредити та державні позики, інвестиції, субсидії; податкові інструменти: податки, збори та внески до цільових фондів), грошово-кредитного (відсоткова ставка, норма резервування, операції з цінними паперами на відкритому ринку) та цінового регулювання. При ціновому регулюванні держава здійснює регулювання гуртових цін окремих видів сільськогосподарської продукції, встановлюючи мінімальні та максимальні інтервенційні ціни, а також застосовуючи інші заходи, визначені Законом «Про державну підтримку сільського господарства», при дотриманні правил антимонопольного законодавства та правил добросовісної конкуренції [5].

В умовах сьогодення державна фінансова підтримка розвитку АПК в Україні характеризується незначними обсягами. За даними рис. 1 визначено, що найбільше видатків державного бюджету України направлено на державну підтримку галузі тваринництва – 2219,7 млн грн, на фінансову підтримку фермерських господарств – 458,8 млн грн, на підтримку заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів – 127,1 млн грн.

Рис. 1. Розподіл видатків державного бюджету України, 2019 р., млн грн

Джерело: побудовано авторами за даними [12]

Підтримка галузі тваринництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції, аквакультури (рибництва), на яку в 2019 р. виділено найбільшу суму з усіх програм – 2,2 млрд грн, направлена на створення основи для зростання галузі тваринництва, яка може генерувати продукцію з високою доданою вартістю. Дана програма передбачає фінансування ряду напрямів, які сприятимуть зростання поголів'я ВРХ, свиней та інших видів тварин, та стимулювання будівництва тваринницьких комплексів. Аналіз напрямів видатків з державного бюджету за програмою державної підтримки галузі тваринництва свідчить, що найбільше видатків сконцентровано на часткове відшкодування вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, а саме – 850 млн грн, також на часткове відшкодування вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції – 850 млн грн, на спеціальну бюджетну дотацію за вирощування молодняка великої рогатої худоби – 700 млн грн та спеціальну бюджетну дотацію на утримання корів молочного, молочно-м'ясного та м'ясного напрямку продуктивності – 700 млн грн.

Наразі питання універсального та якісного способу залучення інвестицій в аграрний сектор є відкритим. Тому існує необхідність у поглибленому дослідженні сучасних тенденцій розвитку інвестиційного процесу (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка питомої ваги аграрного сектора економіки у структурі макроекономічних показників, 2016 – 2018 рр.

Показники	Роки			2018 р. у % до 2016 р.
	2016	2017	2018	
Обсяг ВВП у фактичних цінах, млн грн	2385367	2982920	3558706	149,2
Обсяг виробництва сільського, лісового, рибного господарства, млн грн	279701	305194	296170	105,9
Загальний обсяг експорту, млн дол. США	36361,7	43264,7	54946,2	151,1
Обсяг експорту с. г. продукції (групи 1 – 24), млн дол. США	15500	17800	18780	121,2
Обсяг капітальних інвестицій, млн грн	359216	448462	843859	234,9
Обсяг капітальних інвестицій у сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних з цим послуг, млн грн	50484	64243	110477	218,8

Джерело: побудовано авторами за даними [8]

Так, у 2018 р. порівняно з 2016 р. відбулося нарощення темпів росту обсягів виробництва сільськогосподарської продукції у структурі ВВП, що пов'язано з нарощуванням обсягів капітальних інвестицій у сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних з цим послуг.

Отже, інвестиції – це шлях стабілізації та сталого розвитку аграрного сектора економіки. Проте, важливим індикатором його ефективності є здатність сільськогосподарських підприємств залучати капітальні вкладення з різних джерел фінансування (табл. 2).

Таблиця 2

Обсяги та структура капітальних інвестицій в національну економіку України за джерелами фінансування, 2016 – 2018 рр.

Показники	2016 р.		2017 р.		2018 р.	
	у факт. цінах, млн грн	у % до заг. обсягу	у факт. цінах, млн грн	у % до заг. обсягу	у факт. цінах, млн грн	у % до заг. обсягу
Всього капітальних вкладень, у т. ч.:	359216,1	100,0	448461,5	100,0	578726,4	100,0
коштів державного бюджету	9264,1	2,6	15295,2	3,4	22814,1	3,9
коштів місцевих бюджетів	26817,7	7,5	41565,5	9,3	50355,5	8,7
власних коштів підприємств та організацій	248769,4	69,3	310061,7	69,1	409585,5	70,8
кредитів банківських установ та інших позик	27106,0	7,5	29588,9	6,6	44825,4	7,7
коштів іноземних інвесторів	9831,4	2,7	6206,4	1,4	1795,5	0,3
коштів інвестиційних компаній, фондів	-	-	4588,7	1,0	5377,0	0,9
коштів населення на будівництво житла	29932,6	8,3	32802,5	7,3	34645,7	6,0
інших джерел фінансування	7495,5	2,1	8352,6	1,9	9327,7	1,6

Джерело: побудовано авторами за даними [8]

Так, у 2018 р. найбільшу питому вагу в структурі капітальних інвестицій займають власні кошти підприємств та організацій – 70,8 %, кошти місцевих бюджетів – 8,7 %, кредити банківських установ та інших позик – 7,7 %, кошти населення на будівництво житла – 6 %, кошти державного бюджету – 3,9 %, інші джерела фінансування – 1,6 %.

Оцінюючи критерій виробництва продукції аграрного сектора на основі статистичних даних, шляхом використання множинної регресії розроблено модель факторів впливу на обсяг виробництва сільського, лісового та рибного господарства (табл. 3).

Таблиця 3

Вихідні дані для виявлення мультиколінеарності між факторами впливу на обсяг виробництва сільського, лісового та рибного господарства, 2012 – 2018 рр.

Роки	Кошти із державного бюджету (X_1), млн грн	Кредити банківських установ та інших позик (X_2), млн грн	Кошти іноземних інвесторів (X_3), млн грн	Обсяг виробництва сільського, лісового, рибного господарства (Y), млн грн
2012	17141,2	50104,9	5040,6	293691,9
2013	6497,8	40878,3	4881,2	267728
2014	2738,7	21739	5639,8	219419,9
2015	6920	20740	8185	273116
2016	7468,9	23249,5	9416,7	326163,7
2017	14324,6	21826,9	5667,1	412812,7
2018	16804	61938,1	2277,3	843859,1

Джерело: побудовано авторами за даними [8]

Встановлено, що найбільший вплив на обсяг виробництва сільського, лісового та рибного господарства мають кредити банківських установ та інших позик ($R^2 = 0,710$), тому доцільно застосувати кореляційно-регресійний аналіз з побудовою моделі зв'язку між кредитами банківських установ та інших позик та обсягом виробництва сільського, лісового та рибного господарства.

Серед адекватних моделей обираємо найточнішу за показниками суми квадратів відхилень u_f та u_m , середньої відносної похибки апроксимації $\bar{\varepsilon}$ (табл. 4).

Вплив обсягу кредитування на обсяг виробництва сільського, лісового та рибного господарства, 2019 р.

Модель	$(y_{\text{фi}} - y_{\text{тi}})^2$	σ_{ε}	$\bar{\varepsilon}$
$y = 82,113 + 8,574x$	440852,935	296,935	40,098
$y = -572,437 + 634,994\lg x$	179067,692	159,941	35,105
$y = 85,429x + 0,014x^2$	606062,780	294,245	57,403
$y = 1180,144 - 58,411x + 0,848x^2$	36906,826	72,611	22,616

Джерело: розраховано авторами

За критерієм відносної середньої похибки апроксимації $\bar{\varepsilon}$ перевагу віддали параболічній моделі:

$$y = 1180,144 - 58,411x + 0,848x^2.$$

Отриманий індекс кореляції свідчить, що встановлений за рівнянням регресії зв'язок між обсягами виробництва сільського, лісового та рибного господарства та кредитами банківських установ та інших позик є високим.

Значущість розрахованого коефіцієнта детермінації $d = R^2 = 0,990^2 = 0,980$ показує, що 98 % загальної варіації пояснюється зміною факторної ознаки x . Порівняння отриманого значення d із критичним дозволяє зробити висновок про виконання умови $d > d_{\text{табл}}$ ($0,980 > 0,444$), тобто коефіцієнт детермінації є значущим.

Оцінка значущості коефіцієнта детермінації d здійснена за F -критерієм: $F_d = \frac{0,980}{1-0,980} \times \frac{7-3}{3-1} = 102,820$.

Табличне значення $F_{\text{табл}(0,05)} = 6,61$. Відповідно, при $F_d > F_{\text{табл}(\alpha)}$ зв'язок визнається значущим. Тому синтезована за рівнянням параболічної функції математична модель є адекватною.

Середньоквадратичне відхилення $\sigma_{\varepsilon} = 1,181$. Обчислене значення середньої похибки апроксимації $\bar{\varepsilon} = 13,29 \% < 15 \%$, це свідчить про достатню точність моделі.

Отже, проведений аналіз обсягу виробництва сільського, лісового та рибного господарства свідчить про адекватність розглянутої моделі.

Нами проведено економічний аналіз отриманих результатів за обраною моделлю. Розраховано коефіцієнт еластичності: $E = 58,411 \times \frac{34,35}{376,68} = 5,33\%$.

У ході аналізу за допомогою індексу кореляції доведено, що між кредитами банківських установ та інших позик і обсягами виробництва сільського, лісового та рибного господарства існує досить тісний зв'язок, про що свідчить $n = 0,990$. Розрахований нами коефіцієнт детермінації показав, що 98 % загальних коливань обсягів виробленої продукції пояснюється впливом на них банківських кредитів, а інші 2 % коливань – впливом інших факторів, що не досліджені в моделі.

Модель визнана адекватною, про що свідчить перевірка типовості параметрів і статистичних характеристик моделі за допомогою t -критерію Стьюдента, перевірка істотності коефіцієнта детермінації, а також перевірка істотності зв'язку за допомогою F -критерію. Модель перевірена на точність. Значення показника середньої відносної похибки апроксимації складає 13,29 %, що задовольняє умові точності економічних моделей.

Нами здійснено економічну інтерпретацію моделі, в результаті чого визначено, що збільшення банківських кредитів та інших позик на 1 % збільшить обсяги виробленої продукції у сільському, лісовому та рибному господарстві на 5,33 %.

Отже, оптимізація фінансування аграрного сектора, на нашу думку, позитивно вплине на підвищення обсягів виробництва сільського, лісового та рибного господарства, що у перспективі надасть можливість розширити географію експорту аграрної продукції та посилити конкурентні позиції на зовнішніх ринках збуту.

До основних напрямів підвищення ефективності системи державної підтримки вітчизняного сільського господарства віднесемо такі:

- посилення контролю над цільовим використанням бюджетних коштів;
- підвищення ефективності державної підтримки сільськогосподарських виробників.

Варто відмовитися від часткової компенсації витрат сільськогосподарських підприємств на придбання окремих видів промислової продукції, що є витратним методом за своєю суттю, задіявши алгоритм виплати єдиних дотацій на одиницю реалізованої продукції з урахуванням загального подорожчання виробничих ресурсів і послуг. Інакше кажучи, підтримувати виробників потрібно за результатами діяльності;

- формування спеціального фонду фінансової підтримки сільськогосподарських виробників з джерел, пов'язаних з функціонуванням агропромислового комплексу та продовольчого ринку.

Необхідність використання бюджетних коштів для фінансування аграрного сектора зумовлена як специфікою галузі, так і рядом особливостей: зниженням купівельної спроможності населення, що обмежує можливості підняття цін на сільськогосподарську продукцію; низьким рівнем розвитку інфраструктури сільської місцевості; розривом сталих економічних і технологічних зв'язків між різними сферами агропромислового комплексу.

Встановлено, що механізм фінансового регулювання аграрного сектора включає методи бюджетно-податкового (бюджетні інструменти: доходи, видатки, дефіцит чи профіцит бюджету, державні кредити та державні позики, інвестиції, субсидії; податкові інструменти: податки, збори та внески до цільових фондів), грошово-кредитного (відсоткова ставка, норма резервування, операції з цінними паперами на відкритому ринку) та цінового регулювання.

Досліджено стан фінансування аграрного сектора економіки України, який забезпечується за рахунок видатків загального і спеціального фонду бюджету, найбільшими серед яких є: державна підтримка галузі тваринництва, фінансова підтримка сільськогосподарських товаровиробників, державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними, фінансова підтримка фермерських господарств.

Доведено, що основні показники, які характеризують стан розвитку та фінансування аграрного сектора свідчать про незначне зростання фінансування, особливо серед видатків МАПіП в загальному обсязі бюджетних видатків та частки прямих іноземних інвестицій.

Розроблено економетричну модель залежності обсягу виробленої продукції у сільському, лісовому та рибному господарстві від кількості залучених банківських кредитів, та на основі розрахованого коефіцієнта детермінації встановлено, що 98 % загальних коливань обсягів виробленої продукції пояснюється впливом на них банківських кредитів, а інші 2 % коливань – впливом інших факторів, що не досліджені в моделі.

Здійснено економічну інтерпретацію моделі, в результаті чого визначено, що збільшення банківських кредитів та інших позик на 1 % збільшить обсяги виробленої продукції у сільському, лісовому та рибному господарстві на 5,33 %, що, в свою чергу, позитивно вплине на підвищення обсягів виробництва та експорту аграрної продукції.

Українським експортерам агропродовольчої продукції необхідно активізувати роботу з розширення міжнародних зв'язків і пошуку нових зарубіжних партнерів, підвищення конкурентоспроможності своєї продукції, насамперед якості. На державному рівні доцільно розробити та почати впроваджувати програму імпортозаміщення в аграрному секторі, яка стимулюватиме розвиток внутрішнього виробництва тих груп товарів, які можна виробляти на території України (велика рогата худоба, свині, птиця, молокопродукція, овочі та фрукти тощо). Ефективність державного регулювання виробництва і споживання агропродовольчих товарів в Україні в умовах сучасної міжнародної економічної інтеграції має стати визначальним етапом оптимального поєднання внутрішнього виробництва сільськогосподарських товарів і експортно-імпоротної політики держави.

6. Веретюк С., Пілінський В. Визначення пріоритетних напрямків розвитку цифрової економіки в Україні. *Фінансовий простір*. 2017. № 3 (27). С. 51 – 58.
7. Коляденко С. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі. *Економіка. Фінанси. Менеджмент*. 2018. № 6. С. 106 – 107.
8. Юткін Г. Д. Синергетика та управління інноваційними процесами. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 5 (31). С. 21 – 23.
9. Карчева Г. Т., Огородня Д. В., Опенько В. А. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки. *Фінансовий простір*. 2017. № 3 (27). С. 13 – 21.

Підрозділ 1.4.

1. Бережна Л. В., Снитюк О. І. Економіко-математичні методи та моделі в фінансах: навч. посібн. К.: Кондор, 2009. 301 с.
2. Данько М. С. Методологічні особливості оцінки рівня трансакційних витрат у науково-інноваційній сфері. *Економіка і прогнозування*. 2004. № 1. С. 86 – 97.
3. Дем'яненко С. В. Менеджмент виробничих витрат у сільському господарстві. URL: <https://clck.ru/F5aJd> (дата звернення: 16.10.2019).
4. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 25.10.2019).
5. Зеленський А. В. Фінансове регулювання аграрного сектору економіки України. URL: <https://clck.ru/F5Y2n> (дата звернення: 20.10.2019).
6. Зовнішньоторговельний обіг продукції АПК. URL: <https://clck.ru/Ehehp> (дата звернення: 17.10.2019).
7. Курило Л. І. Про посилення організаційної складової в управлінні аграрною економікою. URL: <https://clck.ru/F5aLn> (дата звернення: 15.10.2019).
8. Офіційний портал Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <https://clck.ru/EeaXu> (дата звернення: 10.10.2019).
9. Рейтинг регіонів по виробництву продукції сільського господарства. URL: <https://clck.ru/EeTT8> (дата звернення: 20.10.2019).
10. Саблук П. Т. Стан і напрями розвитку аграрної реформи. URL: <http://eapk.org.ua/ru/contents/2015/02/10> (дата звернення: 28.10.2019).
11. Український клуб аграрного бізнесу. URL: <https://clck.ru/F5aPK> (дата звернення: 20.10.2019).
12. Федоров М. М. Стратегічні напрями розвитку аграрного сектору економіки України. URL: <https://clck.ru/F5aGV> (дата звернення: 20.10.2019).
13. Sirenko N., Burkovska A., Lunkina T., Mikulyak K. Prospects for organic production development in the market environment. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2019. vol. 41. no. 3. p. 318 – 331.

Підрозділ 1.5.

1. Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents>.
2. Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С., Ілляшенко Н. С., Комарницька А. О. Управління знаннями в системі інноваційного розвитку організації. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2017. № 1. С. 231 – 241.
3. Кокорев А. С. Финансирование инновационных проектов на промышленных предприятиях. *Инновации и инвестиции*. 2017. № 6. С. 6 – 9.
4. Інвестиційний клімат в Україні. Офіційний веб-портал Міністерства закордонних справ України. URL: <http://mfa.gov.ua/ua>.
5. Сментина Н. В., Муратов О. М. Основні стратегічні завдання державної регіональної політики з підтримки розвитку підприємницького середовища. *Економічні інновації: зб. наук. пр.* Одеса: ІПРЕЕД НАН України. 2015. Вип. 59. С. 310 – 316.
6. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Князева О. А., Скоробогатов Г. С. Інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності малих та середніх підприємств. *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр.* 2018. Вип. 1. С. 131 – 139.
8. Kickstarter. URL: www.kickstarter.com.

Список використаних джерел до розділу 2.

Підрозділи 2.1.

1. Звіт про фінансову стабільність. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=32236491.
2. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0391500-15>.
3. Офіційний сайт Асоціації українських банків. URL: <https://www.aub.org.ua>.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Офіційний сайт інформаційного агентства «Уніан». URL: <http://www.economics.unian.net>.
6. Офіційний сайт Міністерства фінансів. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2019/06/05/37991508>.
7. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.

Наукове видання

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Колективна монографія

Надруковано у ПП «Астрая»
Свідоцтво про державну реєстрацію
серія ДК № 5599 від 19.09.2017 р.
36014, м. Полтава, вул. Шведська, 20-Б, кв. 4
Підписано до друку 24.12.2019 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура ШРИФТ.
Друк різнографічний. Умовн. друк. арк. 9,37.
Наклад 500 шт. Замовлення 2019-46

Видавництво ПП «Астрая»
36014, м. Полтава, вул. Шведська, 20, кв. 4
Тел.: +38 (0532) 509-167, 611-694
E-mail: astraya.pl.ua@gmail.com, веб-сайт: astraya.pl.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5599 від 19.09.2017 р.

Друк ПП «Астрая»
36014, м. Полтава, вул. Шведська, 20, кв. 4
Тел.: +38 (0532) 509-167, 611-694
Дата державної реєстрації та номер запису в ЄДР
14.12.1999 р. № 1 588 120 0000 010089